

Grøndelag teater/
RIKSTEATRET

76/77

MORN'A GARY

Komedie av Allan Edwall

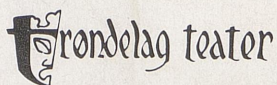

MORN'A GARY

Komedie av Allan Edwall

I programmet:

Allan Edwall	side	4
Rolleliste	»	9
«Gary-generasjonen»	»	10
Slik har vi det	»	12
Bjørn Bjørnsson	»	14

Administrasjon:

Kjell Stormoen	teatersjef
Kjell Hagan	økonomisjef
Knut Jensen	produksjonsleder
Ola Moum	teatersekretær
Tove Dahle	salgssekretær
Johan Jensen	informasjonssekretær

Styre:

Svend Hokstad (formann)
Elsa Skjerven
Kaare J. Tapper
Ida Yttri
Bodil Skjånes Dugstad
Harald Brønna
Finn Erlandsen

*Bildene på motstående side ovenfra og nedover:
Arne Reitan som Gary og Harald Brønna som
vaktmesteren.*

*Kirsti Grundvig (Inger), Gørli
Mathisen (Solfrid) og Arne Reitan (Gary).*

*Sverre Gran som faren og Synnøve Strigen som
moren.*

Allan Edwall tegnet av
Martin Lamm.

Allan Edwall

Han er født i Rødø i Krokommune straks over grensen for 53 år siden. Har fire barn. «Alt det andre beror på hva som skjer nærmest omkring meg og ute i verden», skrev Allan Edwall for noen år siden da han ble bedt om å gi de vesentligste fakta om seg selv.

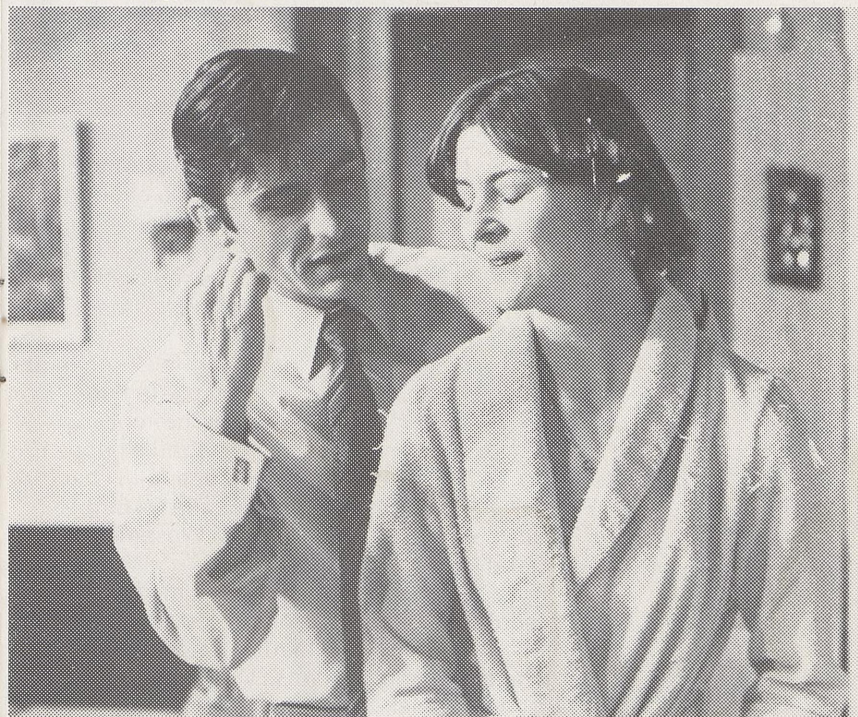
Det er i det hele tatt ikke i Allan's vesen så å si å prange med seg selv, å stikke seg fram. Han er mild av natur, men kan være satans sta, sier de som kjenner ham.

I hele Norden er han berømt for sine kongeniale gubber: Karlsson i TV-serien om «Hemsøborna», Olle Montanus i «Røda rummet» og — ikke minst i disse tider — som Emil's pappa i «Emil i Lønneberga» (Hans «Eeeemiiiiil» har i lydstyrke og popularitet blant alle fra 5 til 15 nådd samme nivå som i sin tid Wesenlunds «Dei-o», — og bare det .....!)

Nå vel, noen av oss husker også med like stor glede hans rakryggede og klippefaste frimenighetshetsmann i Troells filmatisering av Mobergs utvandrer-romaner, hans roller i Bergmanfilmer og i den svensk-dansk-norske «Pan», — for da

Gary (Arne Reitan) sammen med Solfrid (Gørli Mathisen) — øverst — og med sin søster Inger (Kirsti Grundvig) — nederst.

ikke å nevne anti-helten «Engelen» fra fredagskveldene i norsk fjernsyn.

Serien om «Engelen» hadde han skrevet selv, og det er kanskje **forfatteren** Edwall som er minst kjent innenfor den tre-enighet skuespiller/instruktør/forfatter som han representerer. Men det var forfatter han først og fremst tenkte å bli den gang han kom til Stockholm fra Krokombro i Jämtland. I inntrykksrike ungdomsår begynte han å skrive for papirkurven, som han selv sier. Det dreide seg mest om lyrikk. Sin egentlige litterære debut fikk han ikke før i 1956 med romanen «Protokoll», en til dels selvbiografisk bok som stort sett dreide seg om angsten for kjærligheten. Hans andre roman kom 11 år senere og het «Ljuva läge». «Engelen» ble utgitt i bokform i 1975.

Skuespiller ble han fordi hans kamerat hadde en søster på teaterskolen. Han ble tatt opp ved Dramatens elevskole i slutten av 40-årene. Men Dramaten var ikke ukjent for Allan. Han hadde jobbet der før — i garderoben på teaterrestauranten! Til sjøs hadde han også vært, og jobbet på et inkassobyrå.

På Dramaten har Allan Edwall spilt utallige roller mens han nærmest har fløyet ut og inn av ensemblet. Når han til høsten tar nytt engasjement, er det åttende gang han står på lønnslisten ved Kungliga Dramaten (som han i følge egne ord har et hat-kjærlighetsforhold til. For å sitere fra et tidligere intervju vi har hatt med ham: «Jeg elsker alt det man vet og kan der, og jeg hater den aldeles lammende autoriteten som rår der»).

Som dramatiker begynte Allan Edwall å skrive hørespill. Det startet i 1963 med «Kompisen», — to år senere kom «Hjälparen» som begge er blitt spilt i en lang rekke land.

På midten av 60-tallet ble han leder for en gruppe skuespillere som fikk ta hånd om Scalateatern i Stockholm hvor han sammen med Bjørn Gustavsson laget to skarpt politiske og

infant satiriske revyer med titlene «Utsålt» og «T. ex».

Etter tiden på Scala har Allan stort sett vært freelance og hovedsaklig jobbet for TV. Hans dramatikerkarriere fortsatte imidlertid. I 1969 kom «Halva kungariket» og to år senere var det ur-premiere i Västerås på «Tjena Gary» som vi har kalt «Morn'a Gary», og som er Allan Edwalls mest kjente stykke til nå. Det er spilt ved en lang rekke teatre både i Sverige, Finland, Danmark, og er tidligere oppført av Nationalteatret i Norge. (I skrivende stund spilles det også av TURteatern i Värmland). I 1971 var det premiere ved Stadsteatern Norrköping-Lindköping på Edwalls «Snus är snus», tidligere oppført som radiodramatikk i Sverige, Danmark og Norge. Samme år spilte svensk radioteater «Förvandlingen». Året etter var det ur-premiere ved Dramatens lille scene på «Välkommen», Allans mest spilte stykke til nå. Det er ikke bare oppført ved mange teatre i de skandinaviske land, men også i Vest-Tyskland.

Men Allan Edwall ville ikke ha vært den han er, om han ikke stadig hadde vært på vei til noe nytt. Han er en av Nordens største teaterpersonligheter, og dessuten en av de flittigste blant dem, — flittig i den gode betydning av ordet. Selv har han sagt at det meningsfylte arbeidet er det viktigste for ham. Etter gjestespill og instruksjonsoppgave ved Trøndelag Teater, reiser han til Island for å sette opp «Morn'a Gary» også der.

Nylig har Dramaten og Gøteborg Stadsteater kjøpt inn et nyskrevet stykke av ham. Samtidig arbeider han videre med nye tekster. Han vet ikke alltid hvor ordene skal ta veien. Kanskje kan det bli en roman, et teaterstykke eller noe annet. Men det å skrive er blitt en nødvendighet for ham, som han selv er blitt en nødvendighet for nordisk teaterliv.

J.

Familien Pedersen skåler
for Gary og Solfrids lykke.
Familien framstilles av fra
venstre: Arne Reitan,
Sverre Gran, Gørlit
Mathisen og Synnøve
Strigen.

MORN'A GARY

Komedie av Allan Edwall

Oversatt av Kirsten Sørлие

Instruktør : Allan Edwall
Scenograf : Bjørn Bjørnsson

Scenemester : Audun Solbu
Regiassistent og
rekvisitør : Ida M. Frederiksen
Lys : Morten Reinan
Inspisient : Kjell Egseth
Lyd : Jan E. Indergaard
Sufflør : Ells-Beth Sjøbakk

Dessuten med på turné-delen av forestillingen:

Turné-leder : Harald Johnsen
Scenetekniker : Trygve Wold
Frisør : Randi Bernhardsen

Kulisser og kostymer er produsert i teatrets egne verksteder.

Fotos til programmet : Roar Øhlander
Programredaksjon : Johan O. Jensen
Ansvarlig utgiver : Kjell Stormoen
Teaterforlag : Folmer Hansen

Fotografering og lydbåndopptak under forestillingen er ikke tillatt.

Premiere på Røros 22. april

1. bilde: St.Hansaften ettermiddag
2. bilde: Klokken halv tolv samme kveld
3. bilde: St.Hansdag
4. bilde: To uker senere
5. bilde: En kveld i september

PAUSE etter 3. bilde.

Personene:

Hjalmar Pedersen, blikkenslager : Sverre Gran (gjest)
Marta Pedersen, husmor : Synnøve Strigen
Gary, deres sønn, kontorist : Arne Reitan
Inger, deres datter, frisør : Kirsti Grundvig
Solfrid Bye, sentralbord dame : Gørli Mathisen
Nils Engen, vaktmester : Harald Brenna

«Gary-generasjonen»

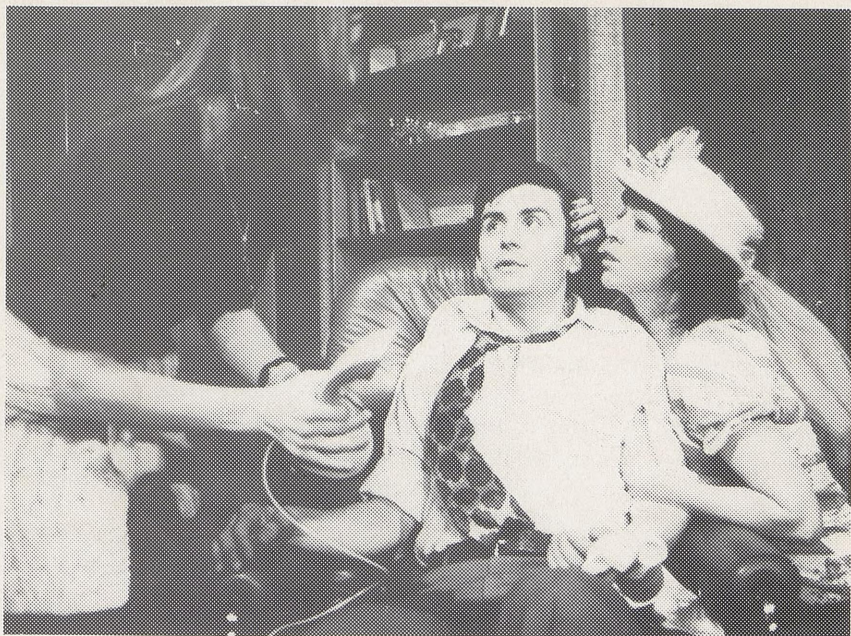
Fra ferske journalistår på begynnelsen av 60-tallet husker jeg jubileumsmiddagen i en fagforening. Det ble servert røkt svinekam og rødvin. Det første ble akseptert av størstedelen av de eldre medlemmene, — det siste falt dem i bokstavelig forstand tungt for hånden. At det skulle være rødvin var blitt bestemt av det unge foreningsstyret, men taust akseptert av det store flertall. Rødvin var «fint». Nå satt eldre medlemmer med trauste never rundt uvante vinglass, og «tyllet i seg av skvipet», slik enkelte sa like ut. Andre snakket høylydt om øl og dram. Det hadde det vært før.

Da skjedde noe: Tre medlemmer trakk en avtalt halvflaske sprit opp fra innerlommen og bød rundt til de som ville ha. Da kom også latteren, og med smil rundt leppene og rødvin blandet opp med «fem-og-førti» bekjempet man nymotens påfunn og en ny generasjon som ikke lenger mente at det var fint nok med en ærlig dram til ærlige folk.

Denne episoden faller meg i tankene i forbindelse med «Morn'a Gary», — hvorfor har jeg ikke helt klart for meg, men ganske sikkert fordi Allan Edwalls stykke — blant mange andre ting — også handler om spenninger mellom generasjoner av arbeidsfolk, om både akseptering og avstandstaken på en og samme tid, om en slags innebygd trygghet kombinert med en motsetningsfylt usikkerhet i forhold til egen kulturbakgrunn.

I 50- og 60-årenes arbeidermiljø i Norge, handlet det mye om det å være «fin» og «ikke fin», og om det å leve opp til forventninger som samtidig fjernet en fra de som forventningene var stilt opp av. I min barndoms Folkets Hus — bygd på dugnad med hardt slit av våre besteforeldre — satt vi på harde trebenker og så forløyede, fordummende Hollywood-filmer eller lysbilde-serier fra afrikanske misjonsmarker. Det var norsk arbeiderbevegelses kulturelle utvikling og forfall. Ingen fortalte oss at dette huset var bygd under første verdenskrig som et gigantisk mottrekk mot de borgerliges erobring av industristedets andre forsamlingslokale etter en langvarig «borgerkrig» med både ruteknusing og oppgjør på tørre never. Det skulle vi lese oss til ved en tilfeldighet langt opp i 70-årene.

Vi fra «Gary-generasjonen» satt intetanende på trebenker og trodde Vårherre het Walt Disney og at Madagaskar var en norsk koloni.

*Inger (Kirsti Grundvig),
Gary (Arne Reitan) og
Solfrid (Gørli Mathisen).*

Til oss var det satt det høyeste av alle håp — nemlig at vi skulle «bli til noe», hvilket igjen ville si at vi skulle «ta arsjiom», få russelue og røde render i buksene og bli nesten like eksklusive som stedets finere barn. De lekte ikke med arbeider-barn og tok dessuten pianotimer. Det var en situasjon som bare kunne overgå av en ting; — nemlig at man ble preseterist og ble avbildet i lokalavisen. Da hadde man virkelig skaffet seg «image», som Gary sier.

Det ble både lett og ikke lett for «Gary-generasjonen» i det skandinaviske velferdssamfunnet. (Lett han? Som fikk det «lagt opp i hendene», protesterer den eldre generasjon som kjenner både harde tretti-år og en verdenskrig på kroppen). Det gjorde ikke Gary. Han ble en slags mellomgenerasjon som forventninger og drømmer skulle leves inn i. I etterkrigstidens trivielle lykkelighet, gjennom velferdsstatens jevne vekst i 1950-årene og velferdseksplorsjonen i 1960-årene ble han en kasteball — og han lot seg villig bruke. Han kom seg aldri til å protestere, til å reflektere — og om han så gjorde til slutt, så fant han seg forlengst nedrent og passert av en ny generasjon, mer skeptisk, mer bevisst. Så fant han det kanskje mest betryggende å bli hos alle de tingene han hadde skaffet seg. For det var jo det det hadde dreid seg om — hele tiden.

J.

Slik har vi det

Nedenfor bringer vi en statistikk fra Bjørn Bjørnsen's bok «Norge etter 1945» (Cappelens Forlag, 1975) som viser hvordan nordmennene hadde det ved inngangen til 70-årene. Utsnittet bærer tittelen «Slik har vi det» og er knyttet til året 1970. Allan Edwalls stykke er skrevet i 1969:

Halvparten av kvinnene sier de har liten eller ingen glede av den seksuelle del av ekteskapet. Tre fjerdedeler er likevel fornøyd slik livet har skikket seg for dem.

Over 2,5 millioner nordmenn bor i byer og tettbygde strøk. Vel 1 million bor spredt langs kysten og på landsbygda.

53 prosent av arbeiderne og 20 prosent av funksjonærene står opp før kl. 06.30 om morgenen. En tredjedel av alle legger seg før kl. 22.00.

500 000 norske barn under skolepliktig alder har 10 000 daghjemplasser på deling.

En tredjedel av alle gifte kvinner har tenkt på å skille seg.

54 prosent av foreldre over 25 år har gitt barna ris, men bare 37 prosent av foreldre under 35 år.

Nesten 6 prosent av befolkningen over 15 år arbeider for det offentlige.

Halvparten av alle voksne nordmenn mener biltyver bør få sitt navn i avisen.

Nordmenns hyppigste omgang er med slektninger. Besteforeldre er den største kjøpegruppe av klær, sko og leker til barna.

53 prosent av arbeiderne ønsker mer undervisning i fjernsynet.

20 000 nordmenn er samer.

Årlig utdeles det 700 000 natverdsoblater i Norge. Vi har 1500 teologer. Kirkegjengerne gir 10 millioner i kollekt.

21 misjonsorganisasjoner har 36 000 lokalforeninger med 2200 ansatte og 87 blad med 700 000 i opplag.

71 prosent av alle nordmenn tror på et liv etter døden.

Norge og Italia har lavest selvmordstatistikk i Europa.

Sykehusene mottar hvert år 400 000 innleggelseser.

54 prosent av alle nordmenn er redde for kreft. 4 av 5 vil vite sannheten hvis de blir rammet.

Arne Reitan som Gary.

46 prosent røyker regelmessig. En tredjedel av 19-åringene er vanerøykere.

To tredjedeler av alle nordmenn går tur en vakker høstsøndag.

86 prosent sier de liker sitt arbeid. 23 prosent ville ha byttet jobb hvis de kunne.

Vi kjøper brennevin og tobakk for 2500 millioner kroner årlig.

125 000 rettssaker blir avviklet hvert år. De fleste dreier seg om skilsmisser og boliger.

40 000 blir hvert år bøtelagt i forbindelse med bilkjøring.

95 prosent av alle rekrutter har en eller annen gang begått et straffbart lovbrudd. De fleste blir aldri knepet.

1780 sitter i fengsel.

200 000 bor alene.

500 000 får folketrygd.

42 000 er enslige forsørgere av mindreårige barn.

Til sammen utgjør vi i Norge en promille av verdens befolkning.

55 000 gifter seg, det blir født 70 000 barn, og vi blir 30 000 flere hvert år. Færre barn blir født utenfor ekteskap i dag (vel 3000) enn ved århundreskiftet (4500). Gjennomsnittsalderen ved giftemål er 25 år for menn, 22 for kvinner.

500 blir drept i trafikken. 10 000 blir skadd.

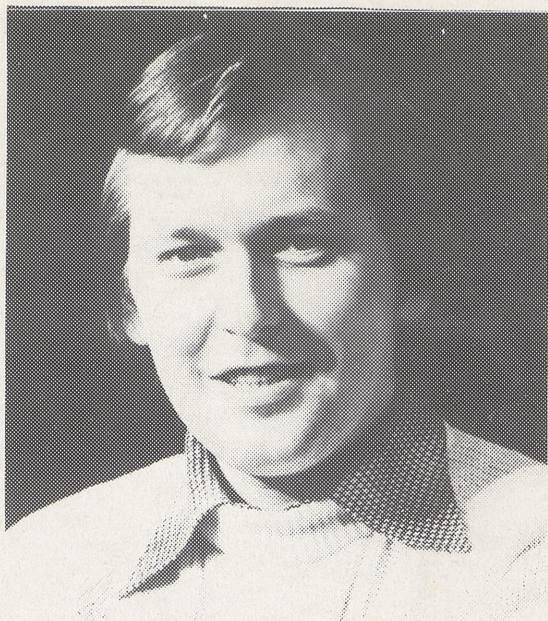
Vi bruker vel 3000 kilowattimer elektrisk strøm pr. hode i husholdet. Med industriens forbruk blir tallet 12 000.

30 000 nye leiligheter blir tatt i bruk årlig.

Den norske flåten er på ca. 6500 skip, omtrent halvparten over 100 bruttotonn.

75 000 nye biler blir registrert hvert år.

100 000 tar førerkort.

*Forestillingens
scenograf, Bjørn
Bjørnsson.*

Bjørn Bjørnsson

Scenografen til «Morn'a Gary» har vi hentet fra Island. Det er ikke første gang Trøndelag Teater gjør det. Forrige gang det hendte gjaldt det «Kristenrøkt under jøkulen». Da som nå var det Bjørn Bjørnsson, 32 år gammel, som kom over fra Reykjavik.

Laxness-forestillingen var Bjørn Bjørnssons andre oppgave som teaterscenograf. Siden den gang har han hentet seg atskillig mer teatererfaring. Før jul var han ansvarlig for scenografien i «Ved himmelrikets port» av islandingen David Stefansson på Nasjonalteatrets hovedscene, og samme dag som han ankom Trondheim, var det premiere på Becketts «Sluttspill» på teatrets biscene. Scenograf: Bjørn Bjørnsson.

Bjørn har arbeidet i islandsk fjernsyn som scenograf siden dets spedeste begynnelse, det vil si fra 1966. Han var sjef for dekorasjonsavdelingen, men 1. november sa han takk for seg. — Jeg var trøtt av TV. Nå ønsker jeg å jobbe bare med teater, hvis det er mulig. Det vil si at jeg nå har etablert meg som freelancer. — En usikker tilværelse?

— Foreløpig ser det ikke så verst ut. Etter Trondheims-oppholdet skal jeg gjøre scenografien i «Morn'a Gary» for Leikfelag Reykjavíkur. Allan Edwall skal sette opp sitt eget stykke også der. Det har forøvrig vært fantastisk å jobbe sammen med en så erfaren

teatermann som ham. Jeg er glad for at det kan fortsette.

— Men ellers blir det vel bare å flytte dekora-
sjonene over til Island?

— Å nei. En leilighet i typisk arbeidermiljø som
i denne oppsetningen vil ikke være den samme
på Island som i Norge. Og folk må kunne
kjenne seg igjen.

Arbeidet med «Morn'a Gary» er forøvrig i Bjørn
Bjørnssons ånd. Han er sterkt opptatt av
mulighetene for et utvidet nordisk samarbeid
innen kulturlivet. Et svensk stykke med svensk
instruktør og med islandsk scenograf på en
norsk scene faller i hans smak, og han
uttrykker glede over det samarbeidet som er
etablert mellom hans eget hjemland og
Trøndelag Teater. Forøvrig er det å nevne at
han har det meste av sin utdanning fra dansk
fjernsyn.

Bjørn Bjørnsson har medvirket i et stort antall
fjernsyns- og filmproduksjoner, og har bl.a.
sammen med teatersjef Sveinn Einarsson og
Sølvé Kern signert fjernsynsfilmen «Liv og lag-
nad i Brekkukot» av Halldor Laxness. Helt har
han ikke sagt farvel til fjernsynet. Sammen
med to andre har han nylig skrevet en TV-serie,
— en komedie med tittelen «Under ett tak»,
som blir den første fjernsynsserien produsert
på Island.

J.

*Interiør fra familien
Pedersens hjem. Fra
venstre Gary (Arne
Reitan), hans far Hjalmar
(Sverre Gran), hans mor
Marta (Synnøve Strigen)
og søsteren Inger (Kirsti
Grundvig).*

